

кретные задачи и цели, стоящих перед украинской стороной, а также схарактеризированы временные, территориальные границы и формы участия украинских военно-морских сил в операции. Оценены результативность проведения антипиратской операции НАТО, а также преимущества, которые получает Украина от таких видов сотрудничества с альянсом.

**Ключевые слова:** военно-морская операция, противодействие пиратству, «Гетьман Сагайдачный», фрегат, НАТО, сотрудничество, контингент.

**Romaniuk Nataliya, Vlasiuk Yuliya. Operation “Ocean Shield”: Ukraine’s Contribution to the Fight Against Maritime Piracy.** The article considers the general features of naval NATO operation “Ocean shield” which established the fight against piracy near the Horn of Africa, the Gulf of Aden and Somali coast as its main goal. Particular attention is paid to the participation of Ukraine in the operation. The analysis of specific tasks and goals of Ukrainian side is given, and time, territorial frameworks and forms of participation of Ukrainian naval forces in the operation are presented. The effectiveness of NATO operation and advantages for Ukraine are examined.

**Key words:** naval operation, fight against piracy, “Hetman Sahaidachnyi”, frigate, NATO, cooperation, contingent.

Стаття надійшла до редколегії  
04.09.2014 р.

УДК 327

**Мар’яна Прокоп  
Івона Галевська**

### **Російсько-білоруські відносини в контексті будівництва Союзної держави**

У статті проаналізовано динаміку російсько-білоруських відносин у контексті Союзної держави. Автори досліджили, як реалізація Союзної держави впливає на відносини між Росією і Білоруссю. Значну увагу приділено нормативно-правовій базі співробітництва, взаємній напруженості у двосторонніх відносинах та перспективам співпраці між країнами.

**Ключові слова:** Російська Федерація, Республіка Білорусь, Союзна держава, Співдружність Незалежних Держав, зовнішня політика.

**Постановка наукової проблеми та її значення.** Крах Радянського Союзу детермінував нову епоху в системі міжнародних відносин, тому повністю змінилася обстановка Республіки Білорусь. Перед країною повстало завдання заново переглянути концепції зовнішньої політики. Уперше новий політичний проект Михайла Горбачова, уведений у листопаді 1990 р., передбачав створення нового федерального пакту. Свою думку мали висловити всі союзні республіки (шість республік відмовилися від участі в референдумі). Тим не менше, лише Білорусь, Таджикистан, Туркменістан, Киргизстан провели референдум, як і планували. Ще один проект М. Горбачов представив у серпні 1991 р., він полягав в утворенні Союзу Суверенних Республік, із яким погодилася більшість республік, але внаслідок перевороту М. Горбачов був відсторонений від влади, тому проект також не був зреалізований. Третьою спробою був політичний проект створення Союзу Суверенних Держав, але і на цей раз не було підписано документа. І лише 8 грудня 1991 р. постає Співдружність Незалежних Держав (СНД) – документ, який підписали Росія, Білорусь, Україна, а 21 грудня приєдналися інші республіки (за винятком країн Балтії та Грузії). Наступним кроком в інтеграції Білорусі та Росії була Угода, яку підписали 29 березня 1996 р. президенти Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Російської Федерації. У ній ішлося про поглиблення інтеграції в економічній і гуманітарній сферах. Далекосяжні процеси інтеграції між Росією і Білоруссю почалися 2 квітня 1996 р., коли було підписано Угоду про асоціацію двох країн. У першу річницю з дня підписання 2 квітня 1997 р. було підписано Угоду про створення Союзної держави Росії і Білорусі. Що ж до Союзної держави, то, незважаючи на спільні інтереси країн і бажання співпраці, це було відмінне бачення інтеграції і реалізації своїх цілей. Тому постало питання про те, що російсько-білоруські відносини в контексті будівництва Союзної держави можуть мати три сценарії дії. Перший – позитивний, який полягав би в розвитку ефективного співро-

бітництва між державами; другий – негативний, пов’язаний із домінуючою роллю Росії. Останній – нейтральний (найменш імовірний): співпраця в межах Союзної держави жодним чином не вплине на двосторонні відносини між країнами.

**Предмет** дослідження – динаміка двосторонніх російсько-білоруських відносин у контексті будівництва Союзної держави.

**Мета** статті – проаналізувати, як будівництво Союзної держави вплинуло на відносини між Росією та Білоруссю. Значну увагу в дослідженні приділено аналізу правової бази співробітництва, а також висвітленню напруженості у двосторонніх відносинах та оцінці перспектив розвитку співробітництва між цими державами.

**Аналіз досліджень цієї проблеми.** Розглядаючи це питання з погляду наукової полеміки, потрібно наголосити, що в польській літературі є чимала кількість наукових і публіцистичних видань, у яких висвітлені питання російсько-білоруських відносин. Окремі аспекти відносин між Росією та Білоруссю досліджує широке коло польських учених: Е. Еберхардт, Р. Чахор, Е. Міронович, І. Топольські та ін. Однак варто зазначити, що тематика цих досліджень стосується аналізу саме двосторонніх відносин між країнами, серед них мало робіт, які б висвітлювали проблему в контексті відокремлення двосторонніх відносин між Росією і Білоруссю та співпраці в структурі Союзної держави.

**Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.** Під час візиту 21 лютого 1995 р. президента Бориса Єльцина в Білорусь було підписано Договір про дружбу, добросусідство і співробітництво, Угоду про спільне управління митними службами, Угоду про спільні зусилля захисту кордонів Білорусі [8]. Договір про дружбу, добросусідство і співробітництво, який Білорусь підписала 21 лютого 1995 р., набув чинності 11 серпня 1995 р. У преамбулі договору наголошено на міцних історичних зв’язках між народами. Сторони домовилися про подальшу координацію своєї зовнішньої політики задля гарантування безпеки Європи та світу (ст. 2). У ст. 9 і 10 передбачено інтеграцію держав в економічній галузі, співпрацю в галузі науки й культури, безвізові поїздки громадян обох країн, пошанування суверенітету партнера, непорушність теперішніх кордонів, консультації з питань зовнішньої політики, спільні дії щодо забезпечення колективної безпеки у Європі [18, с. 68–69].

«У лютому 1996 року підписано угоду про врегулювання взаємного боргу, беручи за відправну точку “нульовий варіант”, тобто з рахунку Росії Федерації було знято борг на суму 300 млн дол. за експорт ядерних ракет і орендування військових баз, тим більше, Білорусі погасили борг на суму 470 млн дол., який виник у 1992–1994 рр., у зв’язку із закупівлею в Росії сировини» [21, с. 62]. Наступним кроком в інтеграції Білорусі та Росії були підписані 29 березня 1996 р. президентами Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Російської Федерації Угоди про поглиблення інтеграції в економічній і гуманітарній галузі. Серед основних завдань інтеграції – формування єдиного економічного простору, що передбачає ефективне функціонування спільного ринку товарів, послуг, капіталу й робочої сили, розроблення єдиних систем транспорту, енергетики, інформації, гармонізація законодавства, угоди про зовнішню політику, забезпечення гідного місця на міжнародній арені, спільна охорона зовнішніх кордонів, боротьба зі злочинністю і тероризмом [18, с. 205].

Далекосяжні процеси інтеграції між Росією і Білоруссю почалися 2 квітня 1996 р., коли було підписано Угоду про асоціацію Білорусі та Росії. У першу річницю з дня підписання 2 квітня 1997 р. було підписано Угоду про створення Союзної держави Росії і Білорусі. Статус Союзу Росії і Білорусі від 23 травня 1997 р. означав, що Союз створено за принципами «суверенної рівності держав – членів Союзу, демократії, поваги прав людини і громадянина», а також передбачав «добровільне об’єднання держав, засноване на вільним вираженням волі їхніх народів». Крім того, Союз Росії і Білорусі призначав спільні органи державної влади, союзне громадянство (ст. 2), власний закон, бюджет, а також як міжнародна організація отримав статус юридичної особи. Глава I статуту представляє основні принципи й цілі Союзу, а саме: принцип суверенної рівності держав, демократії та поваги прав людини і громадянина, співпрацю та взаємну допомогу, добровільного, сумлінного виконання зобов’язань (ст. 3); зміцнення завдань Союзу, через зміцнення зв’язків братерства, дружби та всебічного співробітництва (у політичній, економічній, соціальній, військовій галузі), підвищення рівня життя народів, соціально-економічний розвиток, зближення національної правової системи держав, гарантування безпеки і федеральної, і державної (ст. 6).

У політичній сфері статус передбачав узгодження позицій і дій у розв’язанні спільних проблем, вироблення спільних позицій із міжнародних питань, здійснення узгоджених заходів для гаранту-

вання безпеки та миру в усьому світі, сприяння розвитку демократії в Союзі, повагу й захист основних прав і свобод людини та громадянина (ст. 8). З погляду економіки, статус союзної держави передбачав забезпечення швидкого розвитку, створення рівних умов для підприємців, щоб погодити програму ринкових реформ, прагнення до вільної конкуренції, створення відповідної інфраструктури та системи грошово-кредитного рахунку, єдиної податкової системи й одного валютного та митного простору (ст. 9). У сфері безпеки передбачали вжити загальні заходи для запобігання будь-якої загрози, співпраця у військовій сфері, реалізація узгодженої прикордонної політики тощо (ст. 11).

Вищим органом Союзу була Верховна Рада. Рішення цього органу мали ухвалюватись на основі консенсусу, тобто по одному голосу для президентів, будь-який із них може не погодитися з рішенням іншого. Крім того, Головою Ради президенти були по чергово. Іншим органом була Парламентська Асамблея, що складається з рівної кількості депутатів обох країн делегатів від національних парламентів. Асамблея не була законодавчим, а консультативним органом – її завданням було представлення Верховній Раді й парламентів двох країн пропозиції розширення правової бази спільноти. Також створено постійний орган – Виконавчий комітет, який повинен був займатися реалізацією узгоджених проектів [17, с. 41–42].

1998 р. підписано низку інтеграційних документів: Декларацію про подальше об'єднання Росії і Білорусі від 25 грудня 1998 р., яка оголошувала створення союзної держави й визначила напрям інтеграції Росії з Білоруссю [11]. Цього ж дня підписано угоду про створення рівних умов для економічних суб'єктів із протоколами, у яких докладно представлено графік прийняття необхідного законодавства з уніфікації економічного законодавства та угоди про рівні права громадян, а також право на працю, соціальні переваги, освіту, купівлю нерухомості [9; 22].

Договір про створення Союзної держави і Програма діяльності Росії та Білорусі було підписано 8 грудня 1999 р., саме на восьму річницю розпаду Радянського Союзу [4]. 26 січня 2000 р. відбувся обмін ратифікаційними грамотами та набув чинності Договір, формально це означало створення Союзної держави [1]. Основними цілями Союзної держави відповідно до договору (ст. 2) було: а) забезпечення мирного й демократичного розвитку братніх народів, зміцнення дружби, благополуччя та якості життя; б) створення єдиного економічного простору для соціально-економічного розвитку на основі інтеграції фізичного та інтелектуального потенціалу країн і використання механізмів ринкової економіки; в) суворе дотримання основних прав і свобод людини та громадянина відповідно до загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права; г) уведення узгодженої зовнішньої і оборонної політики; г) створення єдиної правової системи демократичної держави; д) проведення узгодженої соціальної політики, спрямованої на створення умов для гідного життя і вільного розвитку людини; е) гарантування безпеки Союзної держави й боротьба із злочинністю; є) зміцнення миру, безпеки та співробітництва у Європі й у всьому світі, а також розвитку СНД.

Для виконання цих завдань створено такі органи, як Верховна державна рада, Парламентська Асамблея Ради міністрів і Постійний комітет (ст. 4). Розділ II Договору ввів поділ повноважень, які належать винятково для Союзної держави й компетенцій, які охоплюють і Союзну державу, і держав-членів. У першу групу ввійшли:

а) створення єдиного економічного простору єдиної структури ринку для забезпечення вільного переміщення товарів, послуг, капіталу й робочої сили на території держав-учасників до забезпечення рівних умов для економічних суб'єктів;

б) прийняття спільної валютної політики, оподаткування і ціноутворення;

в) установа єдиних правил конкуренції та захисту прав споживачів;

г) створення інтегрованої транспортної та енергетичної систем;

г) розроблення і реалізація загальної програми захисту, яка здійснює продаж і постачання озброєнь та військової техніки й технічну підтримку системи для збройних сил держав-членів;

д) розроблення загальних основ для торгової політики й тарифів щодо третіх країн, міжнародних організацій;

е) розроблення положень про іноземні інвестиції;

є) розроблення, затвердження та виконання бюджету Союзної держави;

ж) управління активами Союзної держави;

з) здатність міжнародної діяльності та міжнародних договорів із питань, що належать до виняткової компетенції Союзної держави;

- и) контроль регіональних угруповань військ;
- і) контроль державного кордону;
- ї) визначення стандартів і правил геодезії й картографії;
- й) визначення конкретних правил банківського й бухгалтерського обліку та статистики;
- к) спільне створення системи Союзної держави, інституційних і правових засад.

До другої групи договір зараховує (ст. 18):

- а) прийом нових членів;
- б) координація та співпраця у сфері зовнішньої політики, пов'язана із здійсненням договору;
- в) загальний курс на зміцнення СНД;
- г) загальна оборонна політика, координація розвитку збройних сил держав-учасниць, спільне використання військової інфраструктури та інші заходи для підтримки оборонни Союзної держави;
- ґ) взаємодія міжнародного співробітництва у військових і прикордонних питаннях, включаючи здійснення державами-учасниками міжнародних угод про скорочення збройних сил і контроль над озброєнням;
- д) співробітництво в здійсненні демократичних реформ, реалізація та захист основних прав і свобод громадян на території Союзної держави;
- е) гармонізація та уніфікація права;
- є) реалізація інвестиційної політики для раціонального розподілу праці;
- ж) захист навколишнього середовища;
- з) спільні дії щодо гарантування екологічної безпеки, запобігання природних і техногенних катастроф та ліквідації їх наслідків, зокрема наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- и) розвиток науки, освіти, культури, створення рівних умов для збереження і розвитку етнічної, культурної та мовної самобутності народів;
- і) створення спільної основи для розвитку науки, техніки й інформації;
- ї) узгодження соціальної політики, в тому числі здоров'я, зайнятості, міграції, праці та охорони здоров'я, соціального забезпечення і страхування;
- й) забезпечення рівних прав громадян у сфері праці та заробітної плати, освіти, охорони здоров'я та інших соціальних гарантій;

- к) боротьба з тероризмом, корупцією, незаконним обігом наркотиків та іншими злочинами.

«Ідея Союзної держави полягала в тому, щоб вона була близькою і стандартною формою інтеграції в регіоні СНД» [23, с. 180]. Однак обидві країни мали підтримувати повний суверенітет, територіальну цілісність, конституційні принципи, національні символи й окреме членство в ООН і, якщо не обумовлено інше, належати до інших міжнародних організацій [16, с. 902].

Парадоксально, що процес зміни пріоритетного становища Російської Федерації в зовнішній політиці Білорусі відбувся під час набрання чинності документа [2] про створення Союзної держави від 26 січня 2000 р. [13, с. 163–168]. Незважаючи на щораз більшу напруженість у відносинах між Москвою і Мінськом, із 2000 р. найкраще розвивалося співробітництво у військовій галузі. Коли влада в Кремлі перейшла в руки Володимира Путіна, Росія посилила роботу зі створення Союзної держави. Свій перший закордонний візит В. Путін здійснив у Мінськ. Рік 2003-й приносить швидкий демонтаж міфу про інтеграцію між країнами, все більше басимо відмінності між деклараціями, які проголосили Москва й Мінськ. Стає цілком очевидно, що є два абсолютно різні підходи до бачення відносин між країнами: російське, спрямоване на включення Білорусі, і білоруське прагнення до збереження статусу-кво.

Причини напруженості в російсько-білоруських відносинах криються в новій енергетичній політиці Російської Федерації, прийнятої в серпні 2003 р., «Енергетичній стратегії Російської Федерації на період до 2020 року». Суперечка між сторонами значною мірою була пов'язана з розбіжностями щодо впровадження російського рубля, оголошенням приватизації Білтрансгазу й застережень Росії про те, що із січня 2004 р. білоруси купуватимуть газ за цінами, які застосовні для європейських країн, а не російських одержувачів. Ця суперечка закінчилася компромісом. До кінця 2003 р. білоруська енергетична співпраця відбувалася на принципах, закріплених у договорі з 2002 р. [5], відповідно до якого Білорусь все ще в змозі купувати газ за нижчими цінами (Газпром поставив 10,2 млрд м<sup>3</sup> газу за ціною «п'ятої зони» Російської Федерації – 912 рублів), в обмін білоруська сторона погодилася на створення від 1 липня 2003 р. спільного підприємства на основі Білтрансгазу (ст. 4–7). Згідно з умо-

вами договору Газпрому припадає 50 % акцій підприємства, але це положення не набуло чинності, оскільки сторони офіційно не домовилися про оцінку компанії [19, с. 3]. Наприкінці 2006 р. президент Росії оголосив графік підвищення цін на енергоресурси, що продаються в Білорусь [20, с. 4–8].

З 2007 р. російські енергоресурси, що поставляються до Білорусі за новими цінами, призвели до того, що російсько-білоруські відносини опинилися в кризовому стані. Росія розпочала політику відступання від субсидування білоруської економіки. 30 січня 2008 р. Росія та Білорусь підписали чергову програму регулювання спільних дій між країнами в контексті зовнішньої політики. Цю програму країни приймають щороку, і це стосується співпраці в межах міжнародних організацій, до яких належать дві країни (серед інших ООН, ОБСЄ, СНД). Крім того, Росія репрезентує Білорусь в організаціях, у яких Білорусь не є членом (наприклад, Рада Європи). У червні 2009 р. президент Білорусі не був присутній на московському саміті Організації договору про колективну безпеку після введення заборони на ввезення молока і молочних продуктів з Білорусі до Росії і, отже, не підписав угоду про Колективні сили оперативного реагування (підписав контракт лише наприкінці 2009 р.) [10].

Незважаючи на напруженість, 27 листопада 2009 р. в Мінську держави підписали угоду про вступ Білорусі до Митного союзу з Росією і Казахстаном [3]. Згідно з угодою рух товарів, капіталу та послуг мав відбуватись без будь-яких перешкод і обмежень на території трьох країнах. 25 листопада 2011 р. набули чинності нова білорусько-російська угода про ціну на газ упродовж наступних трьох років. Білорусь буде платити за російський газ приблизно на одну третину менше, ніж 2011 р. (165 дол. замість 224-х за 1000 м<sup>3</sup> газу). Зниження цін пов'язано із завершенням продажу всіх акцій білоруського Білтрансгазу й набуття контролю над ним із боку російського Газпрому [15, с. 2614].

У січні 2013 р. основним торговельним партнером Білорусі, як і раніше, була Росія [6]. До 2009 р. була дійсною угода з Білорусією про ціни на нафту, за якою визначено еспортне мито, тільки на 35 % від російського мита на нафту [7]. Новий контракт на нафту в грудні 2011 р. набагато вигідніший, ніж той, що на 2007–2011 рр., тому що Білорусь платить за сировину без мита, за ціною нижче на 3,7 дол. від середньої світової ціни визначаної на фондовому ринку в Роттердамі.

Росія є важливим джерелом зовнішнього фінансування для Білорусі. До 13 листопада 2008 р. Білорусь отримала 2 млрд дол. кредиту на 15 років. Крім того, 30 січня 2012 р. Білорусь і Росія підписали в Москві угоду про надання Білорусі кредиту на суму 10 млрд дол. (на 25 років) для будівництва АЕС в Островцю Гродненської області [12]. Як слушно зазначає Марія Доманська, Союзна держава, незважаючи на різні інтереси й бачення інтеграції, у її межах регулярно розробляються спільні програми в різних галузях, що фінансуються із загального бюджету, але подальша інтеграція стосується питання чи делегувати суверенітет на наднаціональний рівень [14, с. 258].

**Висновки.** Підсумовуючи викладене вище, бачимо, що російсько-білоруські відносини сьогодні досить напружені. Москва й Мінськ демонструють різні зовнішні та внутрішні орієнтири. З одного боку, у них є спільна ціль, співпраця в Союзній державі, з іншого – для білоруської сторони стає очевидною домінуюча позиція Росії, яка для своїх політичних цілей використовує інструменти економічного тиску.

Європейські країни з тривогою придивляються до процесу поглиблення інтеграції Росії з Білоруссю, висловлюють побоювання, що спроби об'єднання спричинять на поглинання Білорусі Росією, і білоруська держава втратить свій суверенітет. Упродовж цього процесу (навіть якщо Білорусь буде продовжувати існувати як держава) вона втратить свої правові атрибути, пов'язані з міжнародними зобов'язаннями, ведення незалежної зовнішньої політики. Тривога була пов'язана із сильною економічною залежністю Білорусі від Росії, тому Москва може здійснювати економічний тиск відносно свого східного сусіда. Незважаючи на значну політичну та економічну залежність від Росії, сценарій повної інтеграції не спрацював, і Білорусь останнім часом робить обережні кроки в напрямі до ЄС. Однак не варто робити далекосяжні прогнози, тому що в цій ситуації вони передчасні, адже можлива зміна сценарію подій.

#### *Джерела та література*

1. Договор о создании Союзного Государства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.soyuz.by/ru/?guid=10447>
2. Договор о создании Союзного Государства от 8 декабря 1999 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.soyuz.by/ru/?guid=10447>

3. О едином нетарифном регулировании Таможенного союза Республики Беларусь, Республики Казахстан и Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://bankzakonov.com/republic\\_pravo\\_by\\_2010/blockm8/rtf-n5j0i2.htm](http://bankzakonov.com/republic_pravo_by_2010/blockm8/rtf-n5j0i2.htm)
4. Программа действий Российской Федерации и Республики Беларусь по реализации положений договора о создании Союзного Государства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.soyuz.by/ru/main.aspx?guid=18226>
5. Соглашение между Правительством Республики Беларусь и Правительством Российской Федерации о расширении сотрудничества в газовой отрасли от 12 апреля 2002 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://base.spinform.ru/show\\_doc.fwx?rgn=7287](http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=7287)
6. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/doclad/2013\\_2/09.pdf](http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/doclad/2013_2/09.pdf)
7. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=C21001180&p2={NRPA}>
8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.levonevsky.org/bazaby/mdogov/megd3840.htm>
9. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://spravka-jurist.com/base/part-aq/tx\\_xsweuu.htm](http://spravka-jurist.com/base/part-aq/tx_xsweuu.htm)
10. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Bialorus-bojkotuje-szczyt-wojskowy-w-Moskwie,wid,11218582,wiadomosc.html>
11. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.businesspravo.ru/Docum/DocumShow\\_DocumID\\_63456.html](http://www.businesspravo.ru/Docum/DocumShow_DocumID_63456.html)
12. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pb.pl/2552649,53337,bialorus-i-rosja-zawarly-umowe-o-kredycie-na-budowe-silowni-atomowej>
13. Czachor R. Polityka zagraniczna Republiki Białoruś w latach 1991–2011 / R. Czachor // Studium porównawcze. – Polkowice, 2011.
14. Domańska M. Polityka Republiki Białorusi wobec państw obszaru poradzieckiego / M. Domańska // Politeja. – 2011. – Nr 1 (15).
15. Dyner A. M. Wzrost znaczenia Rosji w białoruskim sektorze energetycznym / A. M. Dyner // Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. Biuletyn. – 2012. – Nr 19 (884). – 20 lutego.
16. Eberhardt A. Cele i kierunki polityki zagranicznej Republiki Białoruś / A. Eberhardt // Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. Biuletyn. – 2003. – Nr 49 (153). – 3 września.
17. Eberhardt A. Gra pozorów. Stosunki rosyjsko-białoruskie 1991–2008 / A. Eberhardt // Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. – Warszawa, 2008.
18. Foligowski P. Białoruś trudna niepodległość / P. Foligowski. – Wrocław, 1999. – Atla 2.
19. Konończuk W. Trudny «sojusznik». Białoruś w polityce Rosji / W. Konończuk // OSW. – Warszawa, 2008.
20. Maciążek P. Perspektywy rozwoju stosunków rosyjsko-białoruskich / P. Maciążek // Politycy Papers. – 2010. – Nr 28.
21. Mironowicz E. Polityka zagraniczna Białorusi 1990–2010 / E. Mironowicz / – Białystok : 2011.
22. Program działań [Elektronowy zasób]. – Reżim dostępu : <http://www.terralegis.org/terra/act/c266.html>
23. Topolski I. Stosunki białorusko-rosyjskie / I. Topolski // Białoruś w stosunkach międzynarodowych. – Lublin, 2009.

**Прокоп Марьяна, Галевская Ивона. Российско-беларусские отношения в контексте строительства Союзного государства.** В статье рассматриваются вопросы динамики российско-белорусских отношений в контексте Союзного государства. Освещается, как реализация Союзного государства влияет на отношения между Россией и Беларусью. Много внимания посвящено анализу нормативно-правовой базы сотрудничества, взаимной напряженности в двусторонних отношениях и оценке перспектив сотрудничества между странами. Утверждается, что Союзное государство, несмотря на различные интересы и видение интеграции России и Беларуси и регулярные разработанные совместные программы действий в различных областях, финансируется из общего бюджета, но дальнейшая интеграция фокусируется на вопросе делегации суверенитета на наднациональный уровень. Ближайшая международная среда обеспокоена процессом углубления интеграции России с Беларусью, например, Европейский Союз обеспокоен тем, что Республика Беларусь потеряет свой суверенитет.

**Ключевые слова:** Российская Федерация, Беларусь, Союзное государство, Содружество Независимых Государств, внешняя политика.

**Prokop Mariana, Galewska Ivona. The Development of Russian-Belarusian Relations in the Context of Building the Union State.** The article discusses the issues of the dynamism of the Russian-Belarusian relations in the context of the Union State. The authors' aim was to examine the implementation of the Union State on relations between Russia Federation and Belarus. Main attention has been put on analysis the legal framework cooperation, mutual tensions in bilateral relations and the assessment of the prospects for cooperation between the countries. What can be observed is that the Union State, despite the different interests and visions of integration of the Russian Federation and Belarus, is regularly working out mutual action programs in various fields – which are financed from a

common budget. Further integration focuses on the issue of the delegation of some part of their sovereignty to the supranational level. The closest actors in international relations are concerned about the process of strengthen the integration between Belarus and the Russian Federation. Inter alia, the European Union is afraid that the declaration of the connection and rather “absorbing” Belarus by the Russian Federation will end with lost of Belarusian sovereignty.

**Key words:** Russian Federation, Belarus, Union State, Commonwealth of Independent States, foreign policy.

Стаття надійшла до редколегії  
18.09.2014 р.

УДК 341.1

**Андрій Моренчук  
Валерія Гилитуха**

### **Робочі механізми ООН у сфері миротворчості**

Проаналізовано міжнародну діяльність Організації Об'єднаних Націй (ООН), яка використовує механізми, покликані виконувати функції організації у сфері збереження миру на Землі. Оцінено практичний внесок ООН у проведення миротворчих операцій і процедуру прийняття рішень, що використовують для цього. Указано, що у XXI ст. різноплановість завдань, які розв'язують під егідою ООН, застала істотно розширити набір засобів і механізмів мирного врегулювання конфліктів. Сьогодні він уключає раннє виявлення, установлення фактичних обставин конфліктів, превентивну дипломатію, заохочення до миру, підтримку миру, роззброєння, демобілізацію і реінтеграцію колишніх комбатантів, санкції, примус до миру та постконфліктне миробудівництво. Миротворча діяльність ООН набула безпрецедентних темпів, масштабів і цілей, але вимоги до них, що стрімко зростають, указують на постійні значні проблеми. Без фундаментальних реформ вони будуть продовжуватися та поширюватися, підриваючи довіру до ООН та її здатності виконувати ключові завдання з підтримання міжнародного миру та безпеки. Реформуванню має підлягати вся структура Організації, зокрема Рада Безпеки ООН (РБ), щоб ефективніше здійснювати свою роботу й адаптуватися до нових світових реалій. Проте, незважаючи на певну кількість недоліків у реалізації своєї діяльності, якщо взяти до уваги кількість викликів, що постають перед ООН, саме Організація Об'єднаних Націй останнім часом накопичила значний досвід взаємодії з іншими сторонами, що також беруть участь у розв'язанні завдань підтримання міжнародного миру й безпеки. Отже, саме цій організації з її механізмами впливу й регулювання, у зв'язку з об'єктивними причинами, належить провідна роль у цій сфері.

**Ключові слова:** міжнародна діяльність ООН, миротворча практика, механізми впливу, функції організації, механізм прийняття рішень.

**Постановка наукової проблеми та її значення.** Тема підтримання міжнародного миру та безпеки набуває все більш важливого значення в умовах сучасного багатополярного світу. Головна роль у гарантуванні й підтриманні міжнародного миру та безпеки належить Організації Об'єднаних Націй. Миротворча діяльність ООН має складну багатокomпонентну структуру й за своєю суттю використовує багато механізмів, покликаних виконувати одну з найважливіших функцій організації – збереження миру у світі. Проте на сьогодні не розв'язана низка суперечливих питань щодо ефективності діяльності ООН. Завдяки аналізу діяльності, аудитам та розслідуванням, що проводилися за останні декілька років, виявлено суттєві недоліки, які полягали в неефективності управління, шахрайстві, корупції під час закупівлі майна й товарів для місій ООН, у зловживанні миротворцями й цивільним персоналом ООН тощо. Однак миротворчі операції ООН можуть бути корисними й успішними, якщо будуть ужиті невідкладні зміни та заходи з виправлення ситуації найближчим часом.

**Аналіз досліджень цієї проблеми.** Проблеми реалізації ООН своїх робочих механізмів та загальної ролі ООН у сфері миротворчості досліджує багато вчених. Так, А. І. Нікітін розглядає питання розподілу повноважень у сфері миротворчості між Радою Безпеки ООН, Генеральною Асамблеєю і Секретаріатом ООН [6]. Заслужує на увагу дослідження А. В. Кортунова, у якому ґрунтовно проаналізовано тенденції розвитку миротворчості, а також найбільш дискусійні концепції, зокрема концепція «гуманітарної інтервенції» та проблеми реформування ООН і розширення Ради